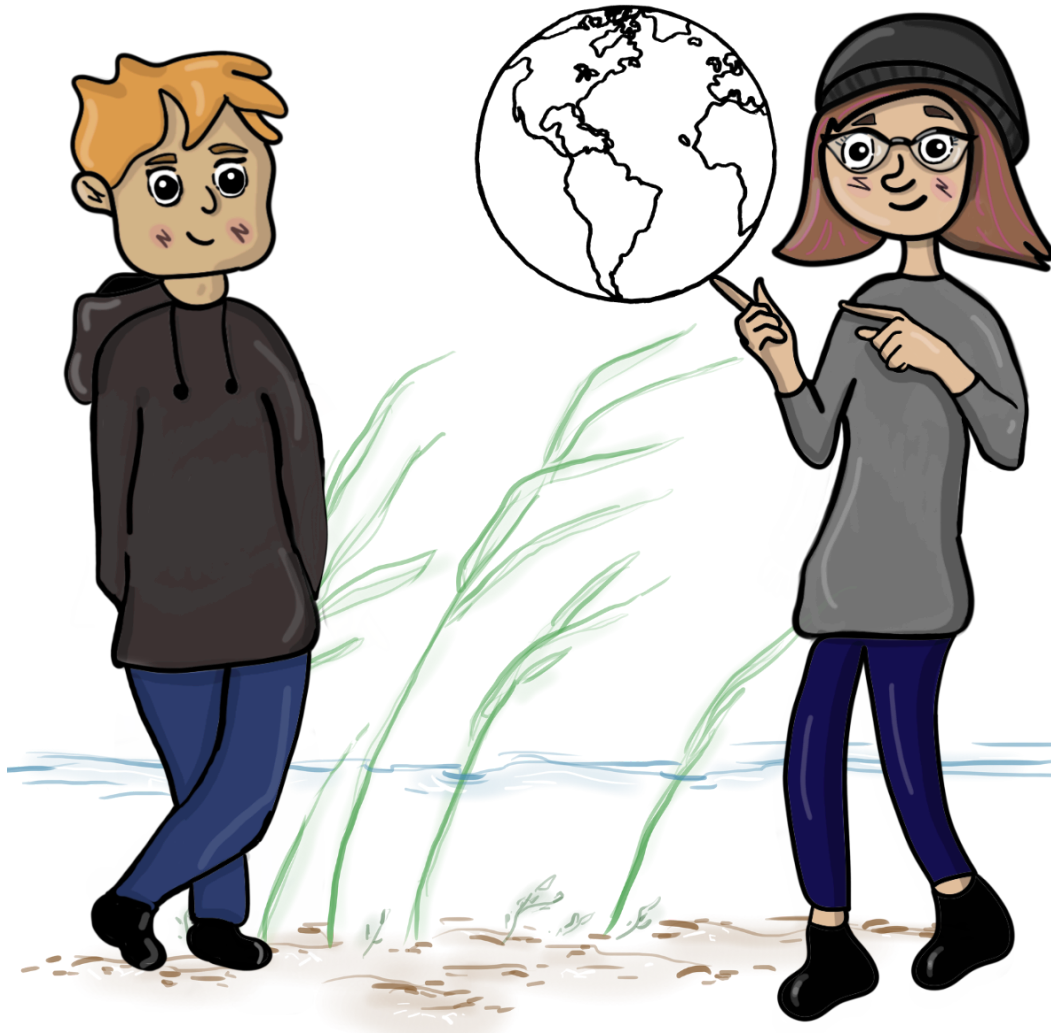

Unga för en hållbar framtid 2.0

– global medvetenhet och lokala lösningar för en hållbar framtid

Skärgårdshavets Unesco biosfärområde

Korpoströmsvägen 832

21720 Korpoström

www.biosfar.fi

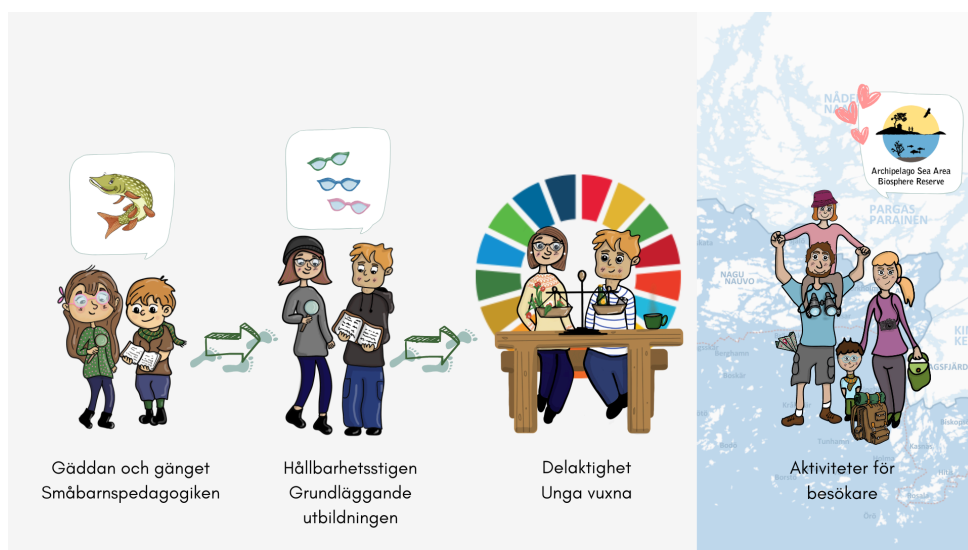
info@biosfar.fi

Unga för en hållbar framtid 2.0

– global medvetenhet och lokala lösningar för en hållbar framtid

Vårt pedagogiska program, Biosfärademins pedagogiska vision är *“Ju mer kunskap man har om något - desto mer vill man värna om det”*. Det huvudsakliga målet under kommande projekt är att stärka känslan av delaktighet, och ge unga en djupare förståelse för platsen de växer upp på, vilket på sikt kan leda till att fler vill bo och verka i skärgården, stärka handlingskraften för en hållbar livsstil och främja global medvetenhet. Projektet kommer att skapa nya inslag i Biosfärademins verksamhet, med hjälp av sagor, hantverk, traditioner, konst, kultur och inspiration till en hållbar livsstil. År 2026–2028 riktas fokus mot årskurs 7–9 samt andra och tredje stadiet. Vi skapar en sammanhängande "röd tråd" i barns och ungas hållbarhetstänk på alla utbildningsstadier – en process som tar tid och kräver resurser, men är fullt genomförbar tack vare ett nära samarbete med kommunernas utbildningsenheter och -avdelningar och projektfinansiering.

Biosfärademin är Skärgårdshavets Unesco biosfärområdes pedagogiska program som främjar hållbarhetsfostran inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning samt andra och tredje stadiets utbildning. Hållbarhet omfattar ekologi, social kultur samt ekonomi. Vårt program har utvecklats i Pargas stad och på Kimitoön under flera år i samarbete med småbarnspedagogik, skolor, utbildningsanordnare och andra aktörer, med fokus på Unesco statusen, miljö, hållbarhet samt skärgårdskultur och -natur. **Endast med projektfinansiering kan vi upprätthålla och fortsätta utveckla våra pedagogiska aktiviteter och skapa kontinuitet i verksamheten på alla utbildningsstadier.** Vi vill att alla barn och unga i våra samarbetskommuner ska växa upp med hållbarhet som en naturlig och jämlik del av utbildningen på alla stadier. Vårt material baserar sig på den nationella läroplanen och kan därför också spridas till övriga delar av Finland. Även aktiviteter för besökare i biosfärområdet utvecklas och genomförs. Under det första långvariga projektet 2020–2022 skapades en fungerande struktur, aktörernas roller definierades och olika pedagogiska modeller piloterades. Projektet **"Unga för en hållbar framtid"** (2023–2025) har fokuserat på årskurs 1–6, men vi har även utvecklat våra andra pedagogiska aktiviteter. På hemsidan biosfar.fi, under barn och unga finns material som vi har producerat under de senaste projekten.

Biosfärademins alla delområden.

Projektets målsättningar och målgrupper 2026-2028

Vårt långsiktiga mål är att förbereda unga för en globaliserad värld genom att stärka deras handlingskraft och delaktighet i arbetet för en hållbar framtid. Vi fördjupar kunskapen om skärgårdens unika natur och kultur, ger unga verktyg att förstå sambandet mellan lokala och globala hållbarhetsutmaningar och uppmuntrar samtidigt till en hållbar livsstil.

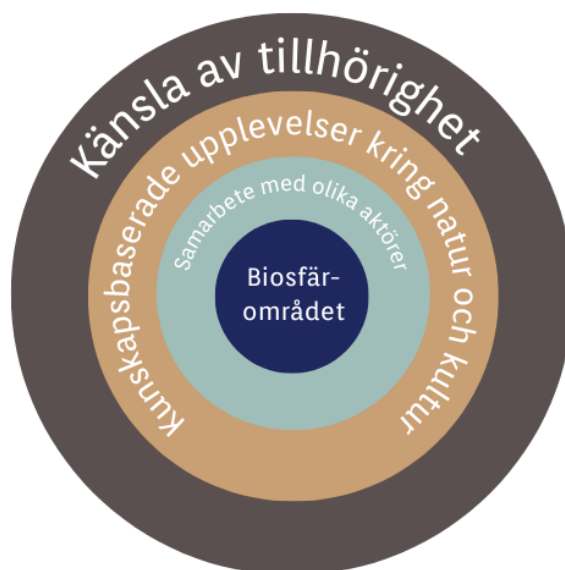
Arbetet sker i samverkan med olika organisationer inom ramen för Unescos program *Människan och biosfären (MAB-programmet)*, där en central tanke är att **lokala lösningar kan bidra till globala förändringar**. Programmet har tre pelare: **bevara, utveckla och stödja**, som genomsyrar biosfärområdenas verksamhet.

I en allt mer globaliserad värld står vi inför stora utmaningar kopplade till hållbarhet. Barn och unga behöver få verktyg för att förstå och hitta lokala lösningar på globala problem, samtidigt som de känner delaktighet och engagemang (känsla av tillhörighet) i sin egen framtid och närmiljö. Skärgårdshavets biosfärområdets långsiktiga pedagogiska mål anpassas kontinuerligt utifrån de behov och möjligheter som uppstår hos våra samarbetspartners och i samhället överlag.

Övergripande långsiktiga målsättningar för Biosfärademin:

- Stärka ungas känsla av lokal tillhörighet och stolthet över sin närmiljö.
- Utveckla pedagogisk och fostrande verksamhet inom natur, miljö, kultur och hållbarhet – riktad till barn och unga som bor, vistas i eller besöker Skärgårdshavets biosfärområde.
- Ge barn, unga och pedagoger kunskap och handlingskraft för att minska oro kring klimat och miljö, samt tillsammans bygga en gemensam hållbar framtid.
- Öka intresset för naturvetenskap och utbildningar kopplade till hållbarhet samt lyfta fram arbetsmöjligheter i skärgården.
- Göra våra pedagogiska modeller tillgängliga för andra, både nationellt och internationellt.

Under de kommande tre åren kommer vi att lägga extra fokus på aktiviteter som stärker de ungas känsla av delaktighet, ökar kunskapen om närmiljön och främjar global medvetenhet genom dessa målsättningar:

Målsättningar år 2026-2028:

- Öka delaktighet och handlingskraft i lokala och globala hållbarhetsfrågor samt engagera till en hållbar livsstil och ett mer medvetet konsumtionsmönster.
- Öka kunskap om skärgårdskultur och traditioner.
- Öka intresset för litteratur och läsfärdighet.
- Främja kreativitet genom olika konstformer. Fokus på berättande, sagor, konst och skapande. Utveckla fantasi, kreativitet och fingerfärdighet.
- Främja havsmedvetenhet, genom att öka kunskapen om havets betydelse och stärka relationen till den marina miljön.
- Öka solidaritet samt kunskap och respekt för kulturell mångfald.

Målgrupper

Projektet riktar sig till barn och unga i åldrarna 0 - 30 år och involverar skolor på alla stadier, småbarnspedagogik, pedagoger och lokala aktörer.

- Barn inom småbarnspedagogiken
- Elever i den grundläggande utbildningen
- Ungdomar på andra och tredje stadiet samt unga vuxna
- Unga besökare i biosfärområdet

Vi uppskattar att vår pedagogiska verksamhet årligen når över 6 000 barn och unga. Antalet ökar stadigt varje år. Vi når alla barn i småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen, samt flera från andra stadiets utbildning i biosfärområdets kommuner Pargas och Kimitoön. Via Knattelabbets verksamhet når vi dessutom ut till skolor och enheter inom småbarnspedagogiken på axeln mellan Åbo och Helsingfors.

Knattelabbet: ca 1 000 barn

Grundläggande utbildningen: ca 4 000 elever

Småbarnspedagogiken: ca 500 barn

Föreläsningar: ca 200 deltagare

Andra och tredje stadiet: ca 300 ungdomar

Vi når också många barn och unga som vistas i skärgården, till exempel i småbåtshamnar och i Knattelabbet. Våra pedagogiska modeller sprids och används i andra regioner, även internationellt, vilket gör att vi även når barn utanför vårt eget område.

Aktörer och samarbetspartner

Våra aktiviteter bygger på ett brett och mångsidigt nätverk av samarbetspartner som bidrar med sakkunskap och engagemang inom pedagogik, forskning, kultur och naturvetenskap. Tillsammans skapar vi långsiktiga lösningar och aktiviteter för skärgårdens unga invånare samt besökare. Vi involverar även våra biosfärpartners och biosfärambassadörer. Under denna projektperiod samarbetar vi med följande aktörer:

Pargas stad: småbarnspedagogik och skolor

Kimitoöns kommun: småbarnspedagogik och skolor

Åbo Akademi: forskning, förmedla kunskap samt samarbete kring Knattelabbet och olika vetenskapliga evenemang, studerandesamarbeten

Åbo universitet: forskning, förmedla kunskap och olika vetenskapliga evenemang, studerandesamarbeten

Forststyrelsen/Skärgårdshavets nationalpark: natur- och utomhuspedagogik

Föreningen för miljöfostran FEE Suomi rf.: sakkunniga inom global- och miljöfostran

Åbolands naturskola: natur- och utomhuspedagogik

Åbo yrkeshögskola: vatten-, miljöskydds- samt havsforskningsteam, producera material och förmedla kunskap om Skärgårdshavet

Tidskriften Skärgård: forskning och information om skärgårdens natur och kultur

Nagu Rotary: internationellt Östersjö-samarbete

Håll skärgården ren: natur- och utomhuspedagogik, havsmedvetenhet

John Nurminens stiftelse: natur- och utomhuspedagogik, havsmedvetenhet

Skärgårdscentrum Korpoström: Knattelabbet och utställningsverksamhet

Åbolands ungdomsförbund: samarbete i regionen, Ung Nyckel-nätverket

Luckan i Åbo: nå ungdomar från biosfärområdet som studerar i Åbo

4H: självförsörjning och odling

Hembygdsföreningar i biosfärområdet: skärgårdskultur och -traditioner

Moving heart: danspedagogik och verkstäder i Knattelabbet

Skärgårdscentrum Korpoström

Under de senaste åren har **Skärgårdscentrum Korpoström** utvecklats till en central mötesplats för hela biosfärområdet. Centret arbetar tvärdisciplinärt och skapar utställningar och evenemang som belyser skärgårdsspecifika frågor och fenomen ur många olika perspektiv. Här finns också en station för marinbiologisk forskning vid Åbo Akademi och basen för **Skärgårdshavets nationalpark**.

Biosfärkontoret finns i Skärgårdscentrum Korpoström, vilket innebär att både projektledaren och naturpedagogen stationeras där. Båda anställs av Pargas stad som också är en delägare i centret.

För tio år sedan etablerades **Knattelabbet** vid Skärgårdscentrum Korpoström. Biosfärkontoret har sedan starten planerat och utvecklat verksamheten i Knattelabbet med stöd av projektbidrag. Knattelabbet besöks av skolgrupper och enheter inom småbarnspedagogiken, men också av besökare i biosfärområdet.

Skärgårdscentrets huvudaktörer är **Åbolands skärgårdsstiftelse** i samarbete med **Forststyrelsen, Åbo Akademi, Skärgårdshavets biosfärområde** och **Pargas stad**. Dessa aktörer har också en viktig roll i biosfärområdets verksamhet.

Aktiviteter 2026-2028

Vi fortsätter vår målmedvetna satsning på att skapa synergier och utveckla en långsiktig helhetslösning för biosfärområdets pedagogiska verksamhet. Genom att utforma ett sammanhållet pedagogiskt program undviker vi att verksamhetsmodellerna blir enskilda aktiviteter här och där, och

kan istället fokusera på ett brett samarbete, att samordna resurser och erbjuda barnen en lärtig, som följer med dem hela deras uppväxt. Biosfärademins lärtig har redan visat sig fungera väl och uppskattas av pedagogerna, fast den ännu är långt ifrån komplett. Vi vill därför också fortsätta bidra till att sprida konceptet både nationellt och internationellt.

Under denna projektperiod lägger vi särskilt fokus på globalfostran och solidaritet, kultur och traditioner samt havsmedvetenhet. Vi utvecklar aktiviteter där olika generationer och traditioner möts, till exempel genom att engagera våra vuxna biosfärambassadörer. **Vi fokuserar på att främja kreativitet genom olika konstformer och berättelser samt stärka barns och ungas kunskap och respekt för traditioner, kulturell mångfald, global medvetenhet och havsmedvetenhet.** Global fostran främjar förståelse för världens mångfald och uppmuntrar till ett etiskt ansvarstagande för vår gemensamma framtid och stärker solidariteten bland människor. Den lyfter fram planetens begränsade resurser och syftar till att fostra medborgare som agerar hållbart, både lokalt och globalt. Havsmedvetenhet innebär att förstå havets betydelse för livet på jorden och att ta ansvar för att skydda marina ekosystem genom kunskap, engagemang och handling.

Vi utgår från både aktuella samhällsutmaningar och de behov som framträder i bland annat den *Finlandssvenska ungdomsbarometern 2024*. I barometern lyfts ungas klimatoro, attityd, stress och känsla av utanförskap fram, men också en stark vilja till delaktighet, identitet och framtidstro. Samtidigt står samhället överlag inför utmaningar kring hållbar utveckling, social sammanhållning och behovet av ökad kulturell förståelse.

Genom att vidareutveckla ett sammanhållet pedagogiskt program inom biosfärområdet vill vi möta dessa behov på ett långsiktigt och inkluderande sätt. Genom att denna projektperiod fokusera extra mycket på olika konstformer, berättelser och möten mellan generationer och kulturer främjar vi kreativitet och solidaritet samt bygger respekt för kulturell mångfald. Ramarna för hållbarhetsfostran är nu etablerade och kan enkelt kompletteras och fördjupas med inriktning på kulturell och social hållbarhet.

Projektet bidrar därmed till att svara på både de ungas och samhällets behov: att skapa delaktighet, handlingskraft och hopp inför en hållbar framtid. Vårt pedagogiska program, Biosfärademin, utvecklas så att det kan spridas både nationellt och internationellt, som ett exempel på hur lokal förankring och globalt ansvar kan förenas.

Personalresurser

För att stärka och vidareutveckla vår pedagogiska verksamhet rekryterar vi på heltid en **projektledare** med pedagogisk kompetens. Projektledaren får bland annat i uppdrag att utveckla nya satsningar riktade till elever i årskurs 7-9 och till ungdomar. Arbetet omfattar också föreläsningar i skolor samt ansvar för att upprätthålla och vidareutveckla redan etablerade aktiviteter för hållbarhetsfostran inom småbarnspedagogik, skolor och bland besökare i området. Tillsammans med berörda aktörer ska projektledaren även sammanställa, implementera och sprida våra pedagogiska modeller. Att utvärdera vår pedagogiska verksamhet är också en viktig arbetsuppgift för att kunna bilda oss en uppfattning om hur vårt material används, vad behovet är samt vad som behöver utvecklas. Projektledaren anställs av Pargas stad och ansvarar för att projektets fokusområden förverkligas och anpassas till närsamhällets behov.

Efterfrågan på organiserad gruppverksamhet i Knattelabbet är stor, både från den grundläggande utbildningen, gymnasier och enheter inom småbarnspedagogiken. Utöver projektledaren anställer vi därför en **naturpedagog på deltid** för Knattelabbet. Naturpedagogen är verksam i Knattelabbet under sommarhalvåret då Knattelabbet är öppet för allmänheten, och under vår och höst för att ta emot barngrupper, medan vinterhalvåret ägnas åt utvecklingsarbete. En central del av uppdraget är att bidra till utvecklingen av Knattelabbets verksamhet i andra delar av biosfärområdet samt att planera och genomföra aktiviteter som fokuserar på balansen mellan människa och natur. Naturpedagogen anställs av Pargas stad.

Under sommaren kompletteras verksamheten med **sommarpersonal** som arbetar tillsammans med Knattelabbets naturpedagog. På så vis erbjuder Knattelabbet lokala ungdomar en meningsfull möjlighet till sommarjobb i biosfärområdet. Sommarpersonal- administrationen hanteras av Skärgårdscentrum Korpoström, vilket både stärker samhörigheten med Skärgårdscentrets personal och är en praktisk lösning ur administrativ synvinkel.

Biosfärområdets koordinator fungerar som närmaste chef för både projektledaren och naturpedagogen. Därutöver anlitas sakkunniga resurser vid behov för att stödja och utveckla de olika verksamhetsmodellerna.

Småbarnspedagogik 0-6 år

"Gäddan och gänget" är Pargas stads och Skärgårdshavets biosfärområdes satsning för att väcka natur- och miljöintresse hos barn i småbarnspedagogiken. Personalen upprätthåller aktiviteterna i enheterna, medan biosfärområdet ansvarar för innehållet. Hållbarhet är ett genomgående tema och vartannat eller vart tredje år utvecklas ett nytt undertema. I början av 2020-talet var det en paus på grund av pandemin. Genom fokus på skärgårdens natur och kultur stärks barnens känsla av tillhörighet och stolthet över hemorten. Aktiviteterna samlas under konceptet "Skärgårdens superhjältar", som följer barnen genom hela småbarnspedagogiken. Barnen blir **miniambassadörer** för Skärgårdshavets Unesco biosfärområde och hållbarhet.

Under förra projektperioden togs konceptet i bruk även på Kimitoön. Det första temat som Kimitoöns enheter tog i bruk var "Mångfald i Östersjön". Detta tema är aktuellt på Kimitoön och i Pargas stad år 2024-2026. Under år 2026 utvecklar vi **ett nytt tema** inom konceptet "Skärgårdens superhjältar". Detta tema skulle vara i bruk åren **2027-2029**. Temat uppgörs i samarbete med personalen inom småbarnspedagogiken i båda kommunerna. Vi önskar utveckla ett nytt tema kring berättelser, konst och traditioner lämpat för småbarnspedagogiken. I samband med temat har vi planerat att använda olika typer av konstformer. Utöver detta behöver tidigare material gås igenom, sorteras och förtydligas på hemsidan. Gäddan och gängets sång förnyas.

I samband med det nya temat får barnen lära sig mer om skärgårdens kultur och natur genom skapande verksamhet, dans och sagor. De lär sig om skärgårdens historia och folktro samt upptäcker berättandets och läsandets magi. Temat omfattar fantasi, konstformer och traditioner i aktiviteter som stärker kreativitet, fingerfärdighet och hållbarhetstänk. För pedagogerna gör vi en handbok i temat och vi anlitar konstnärer, danspedagoger och folklorister som sakkunniga vid behov.

Då barn lär sig om skärgårdens traditioner får de en djupare förståelse för vår historia och människorna som levt där, något som lätt glöms bort av de yngre generationerna. Det är viktigt att förstå hur livet fungerade förr, det ger en känsla av tillhörighet och stolthet samt känsla av att vara en del av en större helhet.

I dagens digitaliserade värld är det viktigt att inte glömma bort berättande och skapande. Inom ramen för detta tema får barnen själva hitta på berättelser och vara kreativa genom att använda sin fantasi och öva på fingerfärdighet. Vi skriver och illustrerar en **biosfärsaga**, som kan inspirera barnen till att använda sin kreativitet genom olika konstformer. Sagans innehåll fokuserar på skärgårdens kultur och natur och vi samarbetar med sakkunniga som barnboksförfattare och illustratörer.

Enligt den Finlandssvenska ungdomsbarometern 2024 anser ungdomarna själva att deras skärmtid är problematisk, därför vill vi denna projektperiod satsa på att **väcka läslust, främja språklig medvetenhet och förmågan att tolka och uttrycka sig genom ord, redan bland de yngsta.**

Konkreta åtgärder i småbarnspedagogiken 2026-2028

- Nytt tema: Barnen lär sig om skärgårdens kultur, natur, historia och folktro.
- Handbok och material för det nya temat
- Trycka upp mera pass där barnen kan dokumentera sina aktiviteter
- Anlita sakkunniga för sakinhåll, sagor och illustrationer
- Genomgång, uppdatering och organisering av tidigare material

Den grundläggande utbildningen 7-15 år

Under projektperioden 2023–2025 har vi arbetat med att utveckla **Hållbarhetsstigen**, ett nytt koncept för den grundläggande utbildningen i Pargas stad. I nära samarbete med en lärare har vi tagit fram ett fungerande material för åk 1-6 med tipshelheter för klasslärare, som nu finns tillgängliga på en webbsida. Eleverna arbetar med olika teman i ett personligt arbetshäfte och blir samtidigt **juniorambassadörer för Skärgårdshavets Unesco biosfärområde och hållbarhet.**

Hållbarhetsstigen är en övergång från konceptet Gäddan och gänget - Skärgårdens superhjältar. I detta projekt kan konceptet även tas i bruk i Kimitoöns skolor och spridas till andra regioner. På

Kimitoön introducerades *Gäddan och gänget* år 2024, vilket gör övergången till Hållbarhetsstigen naturlig.

Under våren och hösten 2025 har vi utvärderat vår pedagogiska verksamhet genom besök inom småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen samt genom dialog med rektorer och pedagoger. Det finns nu ett, av pedagogerna, uttalat behov av att **utveckla konceptet för Hållbarhetsstigen vidare för de högre årskurserna 7–9**, vilket är genomförbart eftersom många skolor i biosfärområdet är enhetsskolor och därmed kan erbjuda en sammanhållen helhet från årskurs 1-9.

Fokus ligger på hållbarhets- och global fostran där lokal identitet möter globala perspektiv, och där vår Unesco-status fungerar som en unik resurs för att skapa sammanhang och relevans. Målet är att ge eleverna kunskap, men också en känsla av delaktighet och handlingskraft i relation till de stora hållbarhetsfrågor som präglar deras framtid. Materialet ska samlas på ett och samma ställe och göras lättillgängligt för lärarna. **Hållbarhetsstigen kommer att innehålla både ämnesvisa undervisningsmaterial och ämnesövergripande helheter med fokus på hållbarhets- och global fostran från ett lokalt perspektiv.** Enligt Utbildningsstyrelsen innebär global fostran att skolan ska bidra till en rättvis och hållbar utveckling i linje med FN:s mål för hållbar utveckling. Det handlar om att stärka elevers förståelse för globala frågor, etiska perspektiv, mänskliga rättigheter och ansvarstagande i en globaliserad värld.

Planen i åk 7-9 är att skapa en årskursvis helhet till en början kring ämnen som bland annat bildkonst, biologi, hälsokunskap och samhällslära. Materialet kommer dessutom att behandla viktiga teman som miljökänslor, global kompetens, lokala traditioner och havsmedvetenhet. Vi vill även i Hållbarhetsstigen uppmuntra till kreativitet genom olika konstformer och öka intresset för konst och skapande samt litteratur och läsfärdighet. Arbetet är omfattande och kommer att kräva både utveckling och implementering under kommande år. Tillsammans med utbildningsdirektörer, rektorer och ämneslärare planerar vi därför att bilda en arbetsgrupp, koordinerad av projektledaren, som med hjälp av dessa projektmedel får i uppdrag att utveckla undervisningsmaterial för de högre klasserna. Genom planeringsträffar och idéverkstäder utformas innehåll, metoder och material som kan användas direkt i undervisningen. På sikt är ambitionen att Hållbarhetsstigen ska bli en permanent del av skolornas undervisning och ett långsiktigt stöd för lärarna. På så sätt växer en sammanhållen, läroplansbaserad stig fram som ger barn och unga en röd tråd för hållbarhetsfostran med lokalt perspektiv, som följer dem från småbarnspedagogiken hela vägen till årskurs 9. Hållbarhetsstogens innehåll planeras i enlighet med denna projektperiods målsättningar samt fokusområden och utvecklas tillsammans med ämneslärare.

Skolorna har uttryckt intresse för att vidareutveckla ämnet **Skärgårdskunskap** för åk 8 och 9, med fokus på hållbar livsstil, samt att inkludera teman som hållbar ekonomi och småskaligt entreprenörskap. Sedan flera år samarbetar vi med skolor i Pargas och på Kimitoön genom en gemensam utflykt för alla sjundeklassister. Utflykten följer läroplanens fokus på havet och låter elever mötas, samarbeta och upptäcka sin närmiljö. Under denna period fortsätter vi med konceptet tillsammans med skolorna och Forststyrelsen/Skärgårdshavets nationalpark. Tillsammans med lärare och Hem och skola-föreningar söker vi bidrag för utflykten från lokala Sparbanksstiftelser. Både Skärgårdskunskap och utflykten kan integreras i Hållbarhetsstigen.

Behovet av detta är tydligt: enligt Ungdomsbarometern 2024 stöder endast 40 % av svenskspråkiga unga en ökad invandring till Finland, jämfört med 70 % sex år tidigare. Bland pojkar har stödet minskat från 63 % till 28 %. Genom Hållbarhetsstigen vill vi därför bidra till att unga får verktyg att förstå och förhålla sig till världsmedborgarskap, kulturell mångfald och gemensamma framtidsfrågor. Eftersom Skärgårdshavet är ett **Unesco biosfärområde**, ger detta våra aktiviteter en internationell ram och möjligheter till samarbete på internationell nivå och bekantskap med liknande verksamhet i andra delar av världen. Det stärker **ungdomarnas känsla av att deras lokala arbete för hållbarhet är en del av en global helhet**.

I det tidigare projektet "Biosfärademini", som finansierades av samma finansiärer, som vi nu riktar denna ansökan till, gjorde vi en kartläggning över förekomsten av klimatoro hos finlandssvenska ungdomar. Studien visade att skolan är den viktigaste informationskällan i klimatfrågor, men pedagogerna upplever att de behöver mer stöd för att ta upp dessa frågor i skolmiljö. Materialet om inre hållbarhet och miljökänslor (skapade under förra projektperioden) kommer att utgöra en grund för att diskutera och bearbeta miljö känslor med äldre barn och unga i skolorna. Detta projekt kommer att hjälpa lärare att ta i bruk materialet och på så sätt också integrera det i Hållbarhetsstigen.

Vi fortsätter samarbetet med skolornas elevråd och ungdomsfullmäktige i både Pargas och Kimitoön för att lyfta fram ungdomarnas egna idéer om en hållbar framtid. I Kimitoön lanseras dessutom **MOY-konceptet (Meet Our Youth)**, som öppnar nya möjligheter att engagera unga i biosfärområdet.

Konkreta åtgärder 2026-2028

- Uppdatera Hållbarhetsstigen för åk 1-6 med nya teman som berör bl.a. kultur och traditioner, globalfostran och solidaritet
- Skapa en ämnesövergripande Hållbarhetsstig för åk 7-9
- Trycka upp material för Hållbarhetsstigen åk 7-9
- Sprida konceptet med Hållbarhetsstigen från Pargas till Kimitoön
- Lektioner om biosfärområdet och för skärgården relevanta hållbarhetsteman, i samband med "Biosfärområdet i skolan" i skolor
- Sprida biosfärområdets pedagogiska modeller till andra regioner i samband med mässor och liknande evenemang.

Biosfärområdets ungdomar 16-30 år

Att engagera ungdomar på andra och tredje stadiet i biosfärområden är viktigt för både lokal och global samhällsutveckling. Genom att ge unga möjlighet att delta och påverka stärks deras känsla av delaktighet och ansvar för miljö och samhälle. De bidrar dessutom med nya perspektiv och lösningar som berikar arbetet för hållbar utveckling. Ett aktivt engagemang stärker också den lokala identiteten och samhörigheten, när unga upptäcker värdet i sin hembygd och känner stolthet över att bidra till något större. Detta arbete kopplas samtidigt till en global kontext genom MAB-programmet och vårt samarbete med andra biosfärområden. Hösten 2025 färdigställs bobarhetsanalyser över öar i Pargas stad, och resultaten kan nyttjas för utvecklingen av det pedagogiska programmet Biosfärademini, speciellt med tanke på ungdomar. Genom analyserna får vi värdefull statistik i samband med en rad olika indikatorer för bobarhet, som kan analyseras för att förstå bättre vad som kan locka unga att leva och verka i skärgården.

Under tidigare projektperioder har vi prövat olika metoder för att engagera ungdomar. En utmaning har varit att många flyttar bort i 15–16-årsåldern för studier på andra orter. Tack vare långsiktiga satsningar ser vi nu en förändring: allt fler unga känner till biosfärområdet och har en grundläggande förståelse för hållbarhet, vilket underlättar vår process att engagera ungdomar. Barn och unga hunnit ta del av biosfärområdets verksamhet via småbarnspedagogiken och skolan i flere år, unga har sommarjobbat i Knattelabbet och ungdomar har deltagit i olika evenemang. Detta har lett till att många skapat en relation till biosfärområdet, endel har blivit intresserade av naturvetenskapliga ämnen och många har fått en större insikt i viktiga hållbarhetsteman för skärgården. Vi har inget sätt att mäta effekterna av biosfärområdets verksamhet, endast hur många vi når under vårt arbete. Men gruppen av potentiellt intresserade unga växer ständigt, i och med Biosfäarakademins verksamhet, och vi kan se nya möjligheter för att involvera ungdomar.

I och med Supported by Nature, ett EU-finansierat samarbetsprojekt mellan alla biosfärområden runt Östersjön, har kontakten och samarbetet mellan områdena stärkts och nya lärplatser utvecklats för att öka havsmedvetenheten och förståelsen för naturen, med särskilt fokus på våtmarker och naturbaserade lösningar. Dessa lärplatser ger nya möjligheter för Biosfäarakademins verksamhet att utveckla och bredda både tematiskt innehåll och utflyktsmål, särskilt för gymnasier och andra skolor på andra stadiet, men även för andra målgrupper.

För att nå flera unga kommer vi att bredda vårt samarbete med Åbo Akademi, Åbo universitet och lokala gymnasier, genom att utveckla kurser, föreläsningar och exkursioner i samarbete med dem. Genom samarbete med Luckan i Åbo, kan vi dessutom nå ungdomar från biosfärområdet som studerar i Åbo. Vi har redan bra kontakter och påbörjade samarbeten med några av gymnasier och forskningsgrupper vid universiteten, som utgör en utmärkt grund för vidareutveckling.

För att stärka ungas delaktighet startade vi ett ungdomsråd. Engagemanget blev dock kortvarigt, vilket ledde till att vi tillsammans med andra biosfärområden utvecklade nya arbetssätt. Dessa har fungerat väl och är något vi vill bygga vidare på. År 2024 deltog exempelvis fyra ungdomar från vårt område i ett utbyte med Vattenriket i Kristianstad. Tack vare internationella samarbeten, främst inom ramen för MAB-programmet och bland annat med Kanazawa University i Japan, skapas ytterligare möjligheter att engagera unga och ge dem en djupare förståelse för vikten av lokala lösningar på globala hållbarhetsutmaningar.

Vi har erfarenhet av att skapa filmer och vloggar "*med ungdomar - för ungdomar*". Det har visats sig vara ett lyckat koncept. Tillsammans med ungdomar och samarbetspartners vill vi därför skapa en kortfilm kring skärgårdsrelaterade teman som förklarar biosfärområdets och hållbarhetens betydelse. För att öka förståelsen för hållbar utveckling planerar vi att, tillsammans med ungdomar, producera en kortfilm om biosfärområdet, som kan användas i undervisning och göras tillgänglig via biosfärområdets YouTube-kanal och integreras i Hållbarhetsstigen.

Konkreta åtgärder 2026-2028

- Utveckla kurser, föreläsningar och exkursioner i samarbete med gymnasier i biosfärområdet och forskningsgrupper med koppling till biosfärområdet.
- Producera digitalt material med unga för unga om hållbarhet och biosfärområdet

- Delta i internationella samarbeten för ungdomar i samband med till exempel nätverket Biosphere for Baltic och i samarbete med Kanazawa University i Japan
- Skapa förutsättningar för långsiktigt och meningsfullt ungdomsengagemang, genom att utöka möjligheter till praktik i samband med biosfärkontoret och sommarjobb för både unga under och över 18 år i **Knattelabbet**.

Gäddan & gängets ö-expedition i skärgårdens småbåtshamnar

Miljöäventyret *Gäddan & gängets ö-expedition* erbjuder barnfamiljer ett roligt och lärorikt program att utforska på egen hand i femton gästhamnar runt om i Åbolands skärgård. På varje ö som deltar i expeditionen finns en skylt med information, kluriga uppgifter och utmaningar för både barn och andra nyfikna besökare. Deltagarna får under resan upptäcka skärgårdens unika natur och kultur, lösa uppdrag och samla stämplat i sitt eget forskarpass – ett pass som kan fyllas på under flera års tid. Varje år delas omkring 1 000 pass ut.

År 2021 växte expeditionen ytterligare då konceptet även togs till Ålands skärgård i samarbete med *Företagsam Skärgård rf.* på Åland. I Åboland är det biosfärområdet som ansvarar för att driva verksamheten samt trycka och distribuera forskarpassen till de deltagande hamnarna.

Ö-expeditionen har visat sig vara ett mycket uppskattat koncept som med små resurser och gott samarbete kan hållas levande. Intresset är stort – både från gästhamnar och besökare samt ordsbor. Vi planerar uppdatera forskarpassen och vi trycker upp mer pass inom denna projektperiod. Vi behöver även se över hemsidan och uppdatera den.

Konkreta åtgärder 2026-2028

- Nya pass trycks upp
- Kartläggning över behovet av nya hamnar och förnyande av hemsidan

Knattelabbet

Knattelabbet i Skärgårdscentrum Korpoström är en väletablerad pedagogisk verksamhet som i snart tio år kostnadsfritt och således jämlikt, erbjuder barn och unga möjlighet att uppleva och lära sig mer om Skärgårdshavet och Östersjön. Varje år har Knattelabbet över 2 200 besökare: skol- och daghemsgrupper, men också familjer och enskilda besökare. Populariteten har vuxit stadigt och därför erbjuder vi också "pop-up Knattelabb" på andra orter än i Korpoström. I samband med dessa aktiviteter involverar vi "pop-up forskare" som deltar för att svara på havsrelaterade frågor.

I Knattelabbet får barnen lära känna havets invånare på nära håll och **lära sig mer om skärgårdens marina livsmiljöer. Knattelabbet bidrar till ökad havsmedvetenhet och till en hos människor starkare relation till havet, som annars för många kan vara en ganska obekant naturmiljö.** Genom att håva, studera marina arter i akvarium och med mikroskop, pyssla, läsa böcker och spela spel skapas en inspirerande inlärningsmiljö. Samtidigt kan besökarna ta del av Skärgårdscentrums utställningar. Verksamheten för ungdomar bedrivs under namnet Biosfärlabbet. Därtill har ett fortgående samarbete med fadderklasser i Skärgårdshavets skola och Ulkosaariston koulu etablerats, vilket öppnar upp för nya intressanta möjligheter.

Knattelabbet är öppet för besökare från maj till september. Under sommarmånaderna är det öppet varje dag, medan vår och höst erbjuds skraddarsydda program anpassade efter gruppernas behov. För att möta den ökade efterfrågan och bidra till en **mer hållbar turism vill vi förlänga säsongen**, så att besök kan spridas jämnare över året istället för att koncentreras till några få intensiva sommarveckor. Detta kräver dock ekonomiska resurser och personal. En oerhört viktig del av verksamheten i Knattelabbet är dessutom att **anställa unga sommarjobbare med lokal anknytning**, vilket stärker ungdomars delaktighet och känsla av tillhörighet i skärgården. Av dessa orsaker söker vi även Stiftelsen Brita Maria Renlunds understöd för sommarjobb för unga för år 2026. Vi planerar söka samma bidrag även för år 2027 och 2028.

De kommande åren står Knattelabbet inför flera **utvecklingsbehov**. I labbet finns utrustning som används flitigt minst 5 månader per år, av över 2200 besökare. Det innebär ett naturligt slitage av bland annat håvar, akvariepumpar, mikroskop och vadarbyxor. Utan fungerande utrustning kan vi inte genomföra det pedagogiska programmet. Fungerande utrustning är också en säkerhetsfråga, speciellt då den används av yngre barn vid stranden.

Strandområdet vid Knattelabbet behöver förse med pedagogisk skyltning om de livsmiljöer som finns i strandbrynet. Det finns ett behov av att informera besökarna om livsmiljöerna och hur man på bästa sätt kan bevara och värna om dem. Vi vill satsa mer på att **kombinera olika konstformer och naturvetenskap** genom verkstäder för barn och unga. Dessa kommer att anknyta till Skärgårdscentrum Korpoströms kommande utställningar, med teman som **Folketro** och **Bobarhet**, och därmed ytterligare stärka sambandet mellan natur, kultur och lokal identitet. I anslutning till Knattelabbet finns en interaktiv skärm med kartor som berättar om skärgårdens natur och kultur. Här kan barnen också spela spel som memory och frågesport, vilka uppdateras med teman som knyter an till de aktuella utställningarna.

För att sprida verksamheten och möta intresset från fler kommuner planerar vi även att undersöka möjligheten till ett "satellit-labb" på Kimitoön. Det kunde exempelvis organiseras i samarbete med lokala föreningar som verkstäder och *Barnens forskardagar*. På så vis kan konceptet nå fler barn och skapa en bredare förankring i regionen. För detta ändamål anställer vi en ung person för verksamheten på Kimitoön.

År 2026 firar Knattelabbet sitt **10-årsjubileum**. Detta vill vi uppmärksamma genom synlighet i labbet, jubileumsaktiviteter och en fest för barn. Genom att vidareutveckla Knattelabbet vill vi möta den ökade efterfrågan och samtidigt svara på större samhällsbehov. Verksamheten stärker barns och ungas miljö- och havsmedvetenhet. På ett roligt sätt lär sig de unga mer om vårt gemensamma hav - **ju mer kunskap man har om något, desto mer vill man värna om det**.

Konkreta åtgärder 2026-2028

- Erbjud 4-5 sommarjobb/sommar med lokal anknytning, med strävan till att anställa minst två personer i åldern 15-20 år
- Bidra till en förlängd turistsäsong i skärgården genom att anpassa öppethållningstiderna
- Införskaffa pedagogisk utrustning
- Producera och uppdatera pedagogiskt material
- Verkstäder som kombinerar konst och naturvetenskap
- Geografisk spridning: pop-up, dagsläger och Barnens forskardagar
- Synliggöra 10-årsjubileet

Spridning av pedagogiska modeller

Under de senaste åren har biosfärområdets pedagogiska verksamhet Biosfäraprojektet, utvecklats till en balanserad helhet, ett program som baserar sig på långsiktighet, och verksamheten grundar sig på samarbete och att nyttja alla de lokala resurser som finns. Biosfäraprojektet väcker mycket intresse också utanför Åbolands kommuner, både helhetskonceptet och för de enskilda modellerna. Särskilt helheten *Gäddan & gänget*, men även Hållbarhetsstigen, en lärstig som hittills sträckt sig från åk 1 till åk 6, har intresserat andra kommuner i Finland. Eftersom vår verksamhet baserar sig på nationella styrdokument, bland annat den nationella läroplanen, ser vi stora möjligheter för andra kommuner att kopiera eller inspireras av våra pedagogiska modeller.

Under den senaste projektperioden spreds våra modeller genom ett samarbete med projektet **SALT – Skärgård och landsbygd i samverkan**, vars syfte var att sprida biosfärområdets pedagogiska modeller i andra skärgårds- och landsbygdskommuner. Projektet drevs av Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi och finansierades av både den nationella Skärgårdsdelegationen och Landsbygdspolitiska rådet. Vi kommer att följa upp de projekt som initierats i andra kommuner inom ramen för SALT-projektet och hjälpa till med vidareutvecklingen vid behov och i mån av möjlighet.

Konkreta åtgärder 2026-2028

- Föreläsningar och handledning om vår pedagogiska verksamhet för andra kommuner och regioner
- Deltagande i olika evenemang och mässor kring utbildning och hållbarhetsfostran

Skärgårdshavets Unesco biosfärområde

Sedan 1994 har stora delar av Skärgårdshavet varit en del av Unescos globala nätverk av biosfärområden, Man and the Biosphere (MAB). Dessa områden syftar till att förbättra samspelet mellan människa och natur för en mer hållbar framtid. På uppdrag av Unesco arbetar vi med att bevara skärgårdens unika kultur och natur, utveckla lokala lösningar på globala utmaningar samt främja hållbar samhällsutveckling.

Genom samverkan med lokalbefolkningen, företag, forskare, myndigheter och organisationer strävar Skärgårdshavets biosfärområde efter att skapa hållbara levnads- och verksamhetsförutsättningar i skärgården. Målet är en positiv utveckling av området och ett rent hav.

Geografiskt omfattar Skärgårdshavets biosfärområde Skärgårdshavets nationalpark samt skärgårdsområdena i Pargas stad och Kimitoöns kommun. Det inkluderar kommundelarna Houtskär, Korpo, Nagu och Iniö i sin helhet, samt delar av Pargas, Dragsfjärd, Västanfjärd och Kimito. Sammanlagt bor cirka 3 400 personer på omkring 120 öar inom biosfärområdets geografiska gräns. Vårt verksamhetsområde omfattar hela Pargas stad samt Kimitoöns kommun, totalt cirka 21 200 invånare. Vår pedagogiska verksamhet riktar sig till samtliga **unga besökare, skolor och enheter inom småbarnspedagogiken i båda kommunerna**. I biosfärområdets kommuner finns totalt 22 skolor och 29 enheter inom småbarnspedagogik. Uppskättningsvis (enligt mobiltelefon statistik) besöks området av cirka 1 miljon besökare per år.

Biosfärområdets organisation

Biosfärområdets verksamhet drivs inte av en enskild organisation utan av alla engagerade aktörer i skärgården. Unesco-utnämningen ses som en gemensam utmärkelse för området, något vi både gläds åt och förvaltar tillsammans. För att biosfärområdet ska fungera som en modell för hållbar utveckling krävs insatser från alla – invånare, myndigheter och forskningsinstitut. Därför utvecklas ständigt nya sätt att involvera olika aktörer, inklusive privatpersoner. Alla som är biosfärpartners kan initiera och driva projekt kopplade till biosfärområdet. Våra biosfärpartners och våra frivilliga biosfärambassadörer bidrar till att göra biosfärområdets målsättningar mer kända och är en viktig resurs i vår verksamhet.

Verksamheten samordnas av en koordinator som är anställd vid biosfärkontoret. Kontoret drivs genom ett samarbetsavtal mellan Pargas stad, Kimitoöns kommun och Egentliga Finlands NTM-central, där den sistnämnda står för grundfinansieringen. Biosfärkontoret fungerar som en köptjänst via Pargas stad,

har en egen budget och är fristående från den kommunala verksamheten. Detta arrangemang skapar möjligheter till samarbete med kommunerna, vilket ger stabilitet och lokal förankring.

En styrgrupp ansvarar för planering och genomförande av biosfärområdets verksamhet tillsammans med koordinatören. I styrgruppen ingår representanter från Egentliga Finlands NTM-central, Egentliga Finlands förbund, Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo Akademi och Åbo Universitet. Tack vare biosfärområdets samarbetsmodeller kan många aktörer delta i verksamheten.

Pedagogisk verksamhet är en viktig del av biosfärområdets arbete och hanteras alltid av biosfärkontoret. Därför är det mest praktiskt att större projekt förvaltas av Pargas stad som en del av biosfärkontoret, men med **en egen budget och kostnadsställe**. Pargas stad har lång erfarenhet av att driva projekt. Biosfärademin har väckt stort intresse både nationellt och internationellt. För att kunna fortsätta utveckla pedagogiska modeller med lokala lösningar för att möta globala hållbarhetsutmaningar är projektfinansiering avgörande.

